

כשנאלמים המבקרים – ידברו המוזות

"זה סופה של הספרות... בא העידן של 'כאילו ספרות'", מקוננים בשער אלו העוקבים בבעתה אחרי המתחדש בשוק הספרים, המצמיח כמו חממת פטריות מהונדסת עשרות "מבצעים לחגים", ומציע במחיר מבצע – צנצנת קפה בתוספת ספר. אבל השוק הציני הוא רק תסמין אחד מרבים לתופעה רחבה יותר – קריסתה של מערכת התרבות הישראלית.

רואים אור בארץ לא מעט ספרים טובים, אלא שהם נידונים להתקיים, כמו דג שהוצא מן המים, מחוץ להקשר הטריטוריאלי של התרבות, ואם איתרע מזלם הם גם יימכרו כמו דגים בשוק. לא שאין היום ביקורת ספרותית, אלא שהמוכרים והקונים אינם מודים בסמכותה. החברה המקורנת שלנו, חברה אטומה ואדישה, קיצצה בנטיעות של כל ערכי ההיררכיות, לבד מהיררכיה אחת: היררכיית הכסף. בעקבות בועת הנדל"ן מקרטעת לה בועת הספר. בשנות האלפיים, מגש הכסף האלתרמני הפך לקערת כסף עמוסת שטרות, כפי שמציירת אותו האמנית הדר גר, בתמונה המופיעה בפתחה של חוברת זו. כתזכורת לאותם ימים, בפתח הגיליון – סדרה של חמישה מאמרים חדשים על יצירתו של נתן אלתרמן, במלאות מאה שנה להולדתו, ביניהם מאמר חלוצי של גדעון עפרת בתחום שלא נחקר עד כה – אלתרמן והאמנות החזותית הישראלית, ומאמרה של פרופ' זיוה שמיר, המעיינת במסמכים שנחשפו לאחרונה בעזבונו של אלתרמן, ובתוכם צרור מכתבים שכתבה הציירת צלה בינדר במר-לבה לאהובה המשורר.

אז מה עושים? לנוכח נצחונה הבלתי מעורער של כלכלת השוק, כשנראה שאף אחד לא מתעניין היום בספרות, ולביקורת רק תפקיד אחד: לשרת את השוק, כדאי לזכור כי אחד ממאמרי הביקורת החשובים ביותר בשירה העברית החדשה לא נכתב בידי מבקר אלא בידי משורר, מאמרו של נתן זך על שירת אלתרמן. לכן במקום להרים ידיים ולעמוד מן הצד, או לחכות למושיע, אנו עושים את מה שאנו מיטיבים לעשות – לכתוב. לפיכך, בגיליון זה מתחדשת מסורת, אשר יש לקוות כי יהיה לה המשך בגיליונות הבאים: ספרים וחוקרים כותבים על ספרים, חדשים וחדשים פחות. מאיה ב'זרנו – כותבת על ספרה החדש של פנינה עמית *צדפים, קונכייות ומלחמה*, פרופ' זיוה שמיר חוזרת ובוהנת את ספרו של חתן פרס ישראל השנה, חנוך ברטוב, *של מי אתה ילד?* המשוררת והאמנית יערה בן-דוד כותבת על ספר שיריה החדש של ברכה רוזנפלד *אחד כך הייתי בראשית*, הסופר משה גרנות – על קובץ השירים *נקודותיים* מאת ויסלבה שימבורסקה בתרגומו העברי של רפי וייכרט, ועל ספרו החדש של המשורר הוותיק, פסח מילין, *הכל פתוח*. המרצה לקולנוע והפרקליט רון פוגל כותב על ספר המחקר של איבון קוזלובסקי-גולן *עד שתצא נשמתך*, ד"ר רוני הלפרן – על הרומן של יעל ישראל *דואות מכאן את כל העולם המציע לדעתה* "אפשרות מסעירה של כינון עצמי חריג הפורץ את גבולות החלוקה המגדרית הנוקשה בין 'גבר' ל'אישה'", ופרופ' גד קינר מעיין בשני ספרים של פנים חדשות בספרות העברית ומציג את צדודיתם המרתקת והחתרנית: קובץ סיפוריו של אבנר הנמן הצעיר, *הדברת מוזיקים בע"מ*, וקובץ שיריו של המשורר ד"ר פארוק מואס, *כאמי אליך*.

קריאה נעימה,

חיים נגיד